Ч. 101 (12.757). Львів, субота 9. травня 1931. Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, ІІ. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 5·00 зол. Четвертьрічне 15·00 „ Піврічне 30·00 „ Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції 29-41. „ Друкарні 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Проти неправдивих вісток.

Комунікат Української Парляментарної Репрезентації.

Тому, що в краю та ще більше за кордоном усе ще кружляють неправдиві вістки на тему польсько-українських переговорів та одночасно, щоби протиділати свідомій пропаганді, яка цю справу представляє і ще може представити у невірному світлі, оголошуємо оце комунікат Української Парляментарної Репрезентації, розісланий 15. квітня ц. р. та з деяких причин у нас досі не оголошуваний. Дослівний текст комунікату такий:

На найближчій травневій сесії Ради Ліґи Націй у Женеві, як відомо, прийде під розгляд петиція українських послів і сенаторів польського парляменту у справі „пацифікаційних" подій у Східній Галичині. В останніх тижнях кружляли у пресі вістки, які можуть викликати враження, наче у звязку з переговорами поміж польськими урядовими представниками й українцями у Варшаві і Львові має швидко прийти якесь порозуміння. У цьому напрямку є інформована европейська публична опінія. З огляду на те краєве українське представництво в Польщі ствержує з притиском таке:

Щоби розглянути та винагородити шкоди, які зазнали українці у т. зв. пацифікації, зголосили вони в соймі і сенаті відповідні внески, які проте були відкинені голосами урядової партії. Після того українські парляментарні представники інтервеніювали у відповідних урядових чинників. У звязку з цим ці останні запропонували обговорити цілий комплекс польсько-українських питань з президією урядової партії. З уваги на положення українського народу в Польщі і на потребу якоїсь розвязки, соймовий і сенатський Український Клюб, як також Українське-Національно-Демократичне Обєднання не вважало доцільною річю відкинути цю пропозицію. На спільній польсько-українській конференції, яка після того наступила, польська сторона заявила, що уряд, як засадничу передумову для всякого дальшого обмірковування біжучих українських внесків і інших вимог чисто адміністративної натури, жадає від українців: 1) заяви льояльности у парляменті і 2) відкликання женевської петиції.

Українці, як пошкодована сторона, приступали до переговорів у пересвідченню, що уряд, як носій державної влади, буде доказувати виявлений на словах намір вступити на нові шляхи політики супроти українців, — конкретними фактами. Це сподівання показалося оманним. Українські делеґати мусіли відкинути запропоновану польською стороною базу для переговорів. Вони кермувалися при цьому слідуючими поглядами. До 1-ої точки: Факт „пацифікації" не може, на думку української репрезентації, бути арґументом для якоїсь нової заяви льояльности у польському соймі. Відповідальний за „пацифікацію" польський уряд не зробив з свого боку нічого, щоби оправдати таку заяву перед совістю українських представників, як також перед частиною безпосередньо інтересованого українського населення. Така нова заява льояльности могла би викликати враження і бути в тому напрямку інтерпретована, що леґальні репрезентації українського населення не вели до цього часу льояльної, а лише може якусь революційну політику у відношенню до польської держави. Тимчасом українські парляментарні представники не пропустили ніякої нагоди, щоби підкреслити, що їх не можна утотожнювати з відокремленими революційними течіями у Східній Галичині. При цій нагоді слід звернути увагу, що навіть лідер польської урядової ґрупи у польському соймі п. Голувко, швидко після зірвання переговорів, признав в офіціяльному польському часописному органі „Ґазета Польска" — льояльність українців супроти польської держави.

До 2-ої точки. Женевської петиції не можна відкликати з двох причин. Передовсім тому, що зголошені у конституційній дорозі внески в польському парляменті на розгляд і внутрішньо-політичну ліквідацію „пацифікації" — були польською урядовою більшістю відкинені, а дальше тому, що уряд не може чейже заперечити наведені у тих внесках і в женевській петиції факти й вичислені випадки.

Тому, що польська сторона не взяла під увагу цього українського становища, переговори скінчилися невдачею. Політичне положення у Східній Галичині й інших українських землях у Польщі не зазнало до нині ніякої зміни. Тому в українській прилюдній опінії скріпилося пересвідчення, що нема виглядів для розвязки українського питання на внутрішньому політичному ґрунті.

Після невдачі переговорів у Варшаві, деякі польські діячі у Львові, як нпр. граф Дунін-Борковський, ужили деяких заходів для зближення. Урядові чинники підкреслили приватний характер цих спроб. Тому, що українці не сумніваються у цьому, що ці спроби не мають, на жаль, впливу на хід політичних подій в краю, вони не можуть оцінювати тих розмов з погляду якогонебудь практично-політичного значіння.

У звязку з усіми спробами поставити в сумнів самостійність і незалежність політики укр. населення при помочі карних політичних процесів, парляментарне представництво українців у Польщі з притиском заявляє, що міродайними для постанов і поведінки української національної репрезентації є виключно й одиноко тільки українські народні інтереси.

Від Редакції: Саме сьогодні повідомляють нас, що повищий комунікат дійшов уже до відома секретаріяту Ліґи Націй та інших поважних чинників тісно звязаних зі справою розгляду українських петицій до Союзу Народів.

НА СУСПІЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ ТЕМИ.

Виховання й освіта.

І. Вступні міркування на теми шкільні і виховання. — Народня школа на селі та її значіння. — Абсенція дітей у школі літом.

Кожний нарід, який хоче жити і розвиватися, мусить творити вартости, які получені зі собою дали би одну нерозривну цілість. Ці вартости це цілий ряд громадянських установ, які тісно зі собою вяжуть одиниці у нарід. Нарід, який мало має таких вартостей, що вяжуть зі собою тісно одиниці в одну цілість, може згинути, оскільки прийде який напір із зовні. Чим краще розвинений якийсь нарід, тим більше повинен творити таких вартостей, щоби вони були його сильними твердинями і протиставилися всякому напорові. Чим вища народня культура, тим більше таких твердинь, які виховують громадян і ріжничкують їх на одиниці, що займають вищі й нижчі степені в народньому житті, але їх лучать ті самі спільні прикмети, однакові поняття про людину, про її ціль, про її обовязки, про її мораль, словом, про духові й матеріяльні цінности громадянства.

Головне в житті народу це виховання й освіта. Все і всюди вони на першому місці, на них звертається і кладеться найбільший натиск. Вимагає цього життя і воно наказує старшому громадянству звертати увагу на грядучих нащадків. Молоде покоління має вдержати тяглість життя, воно має переняти ідеї батьків, вкорінити їх у собі і приноровлювати до життя. Томуто старше громадянство втягає молодь у круг своїх ділань і понять, вщіплює їй те, що само відчуває, що думає, в що вірить і до чого прямує. Кожний нарід впливає на своїх нащадків, себто їх виховує так, як цього вимагає народній інтерес.

Виховання можна би назвати впливом старшого громадянства на молодь. Однак він мусить мати такі прояви, які з гори намітить громадянство, а з другого боку витиснуть своє пятно обставини, в яких одиниця мусить жити. Завданням виховання є усуспільнити одиницю.

Громадянство, виховуючи одиницю, кермує її уподобанням і потребами, але так, щоби це було корисне й пожиточне для загалу, як також для одиниць. Отже, як громадянство виховує одиницю, то дає їй весь свій духовий й матеріяльний доробок та прибуток, який воно за час довгих віків придбало, а одиниця з них добровільно, без ніякого насильства й визиску вповні користає. Це власне морально управнює громадянство виховати молоде покоління, виробляє в одиниці почуття порядку, карности, розвиває моральні почування, робить її сильною, шляхотною, словом, правдивою людиною. Вщіплює їй релігію, мову, знання, яке витворили покоління, а також дає їй спромогу користати з чужих наук.

Виховуючи таким чином молоде покоління можна дійти до перетворення громадянства, його відродження, до громадянської ідеї та праці. Громадянська ідея це думка, яка вимагає від кожної одиниці праці для громади, свого народу й усього людства. Аби зрозуміти цю ідею, треба її защіплювати у дітворі, молоді, а то й у старших, словом громадянство треба виховувати, що вимагає довгої й витревалої праці, яка чим далі буде тим легша, бо кожне нове покоління буде жити, щораз більше правдивим громадянським життям і впливатиме на виховання нових нащадків.

Перше виховання отримує дітвора від своїх родичів, головно матерей, яких природа звязала з дітьми. Їх завданням є защіпити любов до батьків, до ближчої і дальшої рідні, до рідної стріхи, до рідної мови, до свого народу, до своєї землі, словом, до всього, що рідне. Пізніше дітвора виходить зпід безпосереднього надзору та виховання батьків і йде до школи. І тут власне учитель повинен поширити й закріпити цю любов, себто виховати, а також і навчити грамоти. Молодь ходить кілька літ до вселюдної школи і там побирає науку при допомозі найновіших засобів педаґоґії, яка самочинно дає знання й виробляє в дитині духові сили. В новочасній школі ученик переймає головну працю самочинним дослідом, досвідом і розумованням. Теперішній вчитель є лише провідником ученика до самочинної праці в добуванні знання. Він кермує нею радами-порадами, заввагами, питаннями, розмовами, напроваджує, як належить шукати того, що хоче знати й як досліджувати. Це останнє найважніше. Нинішня педаґоґіка уважає, що найважніше завдання школи є розвинути духові й тілесні сили молоді, аж до можности самоосвіти й самовиховання — значить, щоби молодь після укінчення вселюдної школи могла ще вчитися, а через це й далі сама виховуватися.

Однак завдання теперішньої школи допровадити молодь до можности самоосвіти дуже важне тому, бо вимагає в першу чергу від учителя великої й всесторонньої освіти, а від молоді, яка покидає вселюдну школу, охоти до дальшої праці над самоосвітою. Коли візьмемо під увагу нашу молодь, особливо сільську, яка скінчила вселюдну школу, то стрінемо між нею дуже малий відсоток таких, що й далі не кидають книжки й мають охоту до самоосвіти. Натомість дуже багато з них тішиться, що покінчили школу й не мають з нею більше нічого спільного, а бідкаються на згадку, що в зимі треба буде ще ходити на доповнюючі курси.

Такий стан дуже сумний, а всеж правдивий. Колиж будемо шукати причин, чому воно так, то можемо найти їх дуже богато. Однак, якби воно не було, то школа є завсіди школою і до неї треба ходити й треба користати з того знання, яке вона дає, без огляду на те, хто і в якому виді його подає. Пригляньмося ближче нашій сільській школі. Зимою, як немає роботи в полі, молодь ходить до школи менше-більш правильно; але як лише сніг стопиться, а травичка почне прозябати і начнуться роботи в полі, які тревають до кінця шкільного року, скільки то абсенцій в школі, скільки адміністраційних кар за те, що молодь не ходить правильно до школи. Через вакації, майже вся сільська молодь не заглядає до книжки. З початком шкільного року, себто осінню, також робота доволі прикра і знову молодь відтягається від науки і знову грозьби й адміністраційні кари і т. д. — Отже з цього видно, що в сільської шкільної молоді немає тяглости в науці. Її переривають доволі часто самі таки батьки, бо затруднюють школярів всякими господарськими роботами на весні й осінню, а як і позволять ходити до школи, то лише зі страху перед евентуальними карами за абстиненцію від науки. Але буває й таке, що учень ходить правильно до школи й позірно побирає в ній науку, а зате дома він не всилі переглянути й повторити того, що було в школі. Робота на обійстю, яку накладають на учня його батьки, так його обтяжує, що навіть, як він має троха часу, то тілесна перевтома не позволяє йому на виконання обовязку, який на нього наложила школа. Хіба аж пізно вечором, при маленькім каганчику на печі, чи на припічку, з книжкою в руках учень дрімає, а батько, чи хто інший з рідні ще додасть: „Йди спати, шкода світла, все одно зі школи не будеш їсти, ось диви, наш дідо не вмів ані читати, ані писати, а був богачем на все село і вітом був і розумний який був, всі його поважали, а що мені зі школи й з того, що я грамотний, бідак й більше нічого“.

Так у нас виховується молодь, так вщіплюється в неї охоту до науки-книжки; і не поможе тут жадна педаґоґіка, ані найкращий вчитель, якщо шкільне виховання не буде йти в парі з домашнім, якщо батьки не будуть посилати своїх дітей до школи не лише для того, щоби не платити кари — але зрозуміють значіння освіти й виховання, цього головного постуляту культурного громадянства.

Т. Лисовецький.

—o—

З голосів чужинної преси.

Посол англійського парляменту Дейвіс про українську справу.

Нижче подаємо в дословнім перекладі статтю члена англійського парляменту Ріс. Й. Дейвіса, опубліковану ним в органі „лейбур парті“ після його побуту в Польщі. Стаття має назву: „Польща й українці“. В ній читаємо:

„Я відвідав Польщу, щоб простудіювати пороблені недавно зміни в пляні забезпеки санітарних відносин у цій державі, на довго перед тим, заки члени британійського парляменту дістали книжечку про події у Сх. Галичині в осени 1930 р., де описана поведінка польського уряду супроти українців. Я ніколи не цікавився цією справою, доки мене не навели на це деякі члени трудової партії нашого парляменту і Українське Бюро в Льондоні і то на кілька днів перед відїздом, щоб я поспитав у моїй подорожі всіх, кого здиблю, чи розповіджені в цій книжочці історії правдиві, чи ні.

З самого початку хочу зазначити, що в усіх моїх дослідах я зустрівся з якнайбільшою чемністю і охотою допомоги мені й я можу лише висловитися з похвалою про чемне прийняття, якого я зазнав від всіх партій підчас мого побуту в Польщі.

Я взяв дотичну книжечку з собою й показував її богатьом провідникам у Польщі. Викладені там історії — потрясли мною і я відчував, що вони мусять бути — прибільшені. Тяжке було моє завдання, бо я цікавився головно домашніми справами мого власного краю, завдання розпитуватися у кожного про „українські жорстокости“ в Польщі, боячися, що мені скажуть, що роблю щось такого, що можнаб уважати за вмішування в справи іншої нації. Одначе я наважився розпитувати всюди, де тільки буде нагода.

Для орієнтації справи скажу, що українці в Польщі займають до Польщі — її мови та культури — таке саме становище, як велшський нарід до Англії.

Вислід моїх дослідів такий, який він є, це загальне вражіння, яке залишилося мені з розмов, а не наочна перевірка подій на Україні. Я не зустрічався в моїх подорожах з ніяким представником українців. Мені казали, що вони всі поїхали до Львова на процес за державну зраду проти одного з них, колишнього члена сойму.

Перша особа, до якої я звернувся з питанням, „що то була за траґедія з українцями?“ — зараз відповіла: „Це не була траґедія; це був злочин“.

Друга особа, яку я запитав, мала інші погляди, але й вона, здавалося, не раділа тим, що сталося. Її погляди здебільшого такі: „Німці, бажаючи наробити труднощів польському урядові, справді фінансували молодих студентів на українській території, щоби вони підпалювали стирти сіна, і то особливим хемічним способом. Українських селян настроювали для провокації проти поліції, а владу взагалі непокоїли комуністичні й соціялістичні аґітатори. Не було іншого способу поведінки з бунтівниками, як лише насильство. Може й потерпіли в деяких випадках і невинні, але це неминуче, коли уряд має придавити бунт. Жаль, але сталося“. Він почував себе трохи ніяково, що таке могло статися десь у його державі.

Інший бажав представити справу так, начебто соціялісти завзялися переборщувати події, вживаючи терміну „жорстокости“, як засобу підставити ногу теперішньому урядові дома й на чужині. Видно, він соромився за те, що сталося на українській території.

Один з провідних польських політиків, який жив кілька літ на чужині й добре говорить по англійськи, зясував положення одним словом: „чортівське“. Він признав, що українці бунтувалися; одначе щож їм було діяти, коли зазнавали такої несправедливости?

Тяжко сказати щось про офіціяльне становище ріжних політичних партій. Але ясно, що політику соціялістичної партії можна би так означити: Вона стоїть за цілковиту незалежність усіх 40 міліонів українців; але перевести це в діло неможливо без згоди російського уряду, під яким є нині більшість українців у межах Радянщини. Москалі навіть і не балакали би про предложення створити самостійний уряд для всіх українців. А коли це так, то польська соціялістична партія гадає, що тим 5 і пів до 6 міліонів українців у Польщі треба би дати повну місцеву самоуправу в рамцях польської конституції, але на основі їх власної культури. Рідну мову повинні вчити у власних школах і вони повинні мати право творити власні університети для власних потреб. Розуміється, українці не повинні би спиняти своїх дітей користуватися і польською культурою.

Польська соціялістична партія не бере поважно закиду, що українці стоять під впливом німецьких грошей або совітських ідей. Вони вважають ці твердження за покришку для виправдання жорстоких нападів польських властей на українців.

Поодинокі поляки казали мені, що українці мають свою власну культуру, що в них є своя історія і своя мова та що вони мають поетів, малярів і учених.

Теперішня українська партія в польськім соймі має лише 13 членів. Це мале число поясняється тим, що вибори на українській території були ведені під терором.

Провідники трудової партії в Польщі без виїмку всі осуджують польський терор і трудова партія ухвалила кілька резолюцій у цім напрямку.

Визначний мешканець Польщі, який проживав кілька років на чужині, не вагався сказати, що польський уряд зробив дуже велику помилку в поведінці супроти українців. Він потвердив, що теперішній уряд робить у цій хвилині все, щоб переконати українців відкликати свою просьбу до Ліґи Націй, обіцяючи, що все піде добре, як вони згодяться це взяти. Одначе гарячий поляк сам укінці сказав, що українці зробили би помилку, якби відкликали свою просьбу. Він не добачає причини, чому вони не мали би розвивати власної культури побіч польської. Він думав, що вони могли би добре вести свої справи, хочби й приняли подвійну систему: 1) місцевої автономії для себе і 2) польську національну владу, яка не ображала би їх поваги, колиб вони самі собою управляли. Він був переконаний, що за теперішнього покоління нема виглядів на обеднання всіх українців через московське становище в цій справі.

Я говорив також з іншими відповідальними людьми поза Варшавою, і не найшов нікого, хто сумнівався би в подіях, а дуже мало було таких, що боронили би „терору супроти українців“.

Збираючи все разом справа виглядає тепер так:

1. Більшість польського народу, з яким я сходився, дуже жаліє того, що зробила польська влада на українській території.

2. Ті, що піддержують уряд за всяку ціну, хоч і займають у цій справі хоробре становище, видно, воліли би, щоб таких випадків не було.

3. Ті, що є в опозиції проти уряду, з цілого серця осуджують події, які вони звуть помилковими наступами на сільське населення.

4. Нема сумніву, що наведені в брошурі

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 9. ТРАВНЯ 1931.

Др. Ярослав Окуневський. 2)

Розмова з архикнязем Вільгельмом дня 4. серпня 1918 року.

Настрої між козаками. — Популярність Вільгельма. — Яка може бути гетьманська армія?

В околиці, яка стоїть під моїм командуванням, ніяких заворушень нема. Нас уважає український нарід за своїх приятелів. До мене звертаються люди, не то що з моєї околиці, але і з дальших кутків України з просьбами чисто адміністративними, щоби їм помогти в їхніх клопотах.

Я їх, розуміється, відсилаю, куди воно належить до гетьманського уряду.

В сусідстві з нами стояла українська дивізія Натіїва. Це була щиро українська дивізія. Мої відділи, головно Січові Стрільці, жили з ними в дуже близьких зносинах. Просто приятельських.

Прийшов наказ від гетьмана, що ця дивізія має бути розвязана. Розвязали її. І розбрились козаки по Полтавщині та Катеринославщині, і рознесли моє імя, по широкій Україні. З того я, очевидячки, не дуже радий, бо мене засипують із усіх усюдів письмами і люди приходять щоби їм помагати в їхній біді. А чим я їм можу помогти?

Вийшла ще одна комедія, через яку я цими днями мушу виїхати до німецької головної кватири, щоби справу пояснити. В Полтавщині счинили бунт. 5.000 селян повстало під проводом Шевченка. Зловили їх німці. Шевченка взяли на допит до ґенералштабшефа Ґрінера, що приділений Айхгорнові.

— Чому ви збунтувалися? — питає.

— Гетьман панську лямку тягне — каже Шевченко. — Ми другого гетьмана хочемо.

— А якого гетьмана вам хочеться?

— Великого князя Вільгельма хочемо

Вийшла хрія. Гетьман звернувся до австрійського міністерства закордонних справ, щоби мене взяли з України, а до німецького цісаря пішов рапорт від Айхгорна.

Так я на днях їду в німецьку кватиру.

•

Гетьман справді, не входжу в те, чи з принципу, чи може тільки з невміння і незнання обставин — завернув на шлях, який був якнайбільше недоцільний для української державности. За головного дорадника взяв він собі Лизогуба, кадета, що в душі стоїть на російській орієнтації і був довірником і правою рукою Миколи Миколаєвича.

На старостів покликав самих москалів. Не диво, що московський дух повіяв по містах. В Єлисаветі наприклад припинили українську ґазету, а на її місце виходить московська. Вольних козаків, яких на півдні України зібралося за Ради три полки, казав гетьман розвязати. Боїться — український гетьман — українського народу.

До нього до палати ще тяжче добитися, як давніше до царя. Сторожа, детективи, тілохранителі, перепустки! Сам гетьман зі своєї палати боїться виходити. Так воно тепер на Україні.

А всеж я вірю, що Україна як держава є і її вже з того шляху не повернуть, хочаби Лизогуби та Мілюкови як її перли в обійми „єдиної-неділимої“.

— Якже справа стоїть з орґанізацією української армії? — питаю.

— Гетьман Скоропадський української армії не зробить. Український мужик не дасть свого сина Скоропадському. Вояків — ляндскнехтів він назбирає. 40.000 російських офіцирів, як не більше, викинених з Росії, живе тепер на Україні. Вони всі голодують. На всяку службу вони готові. З них може Скоропадський зложити щось на зразок війська, але українським військом воно не буде. Прийде, боюся, ще до кривавої розправи між ляндскнехтами і бувшими вольними козаками і тими свідомими українцями, що вернуться з полону.

(Докінчення буде)

—o—

факти трапилися. Уряд, розуміється, старатиметься виправдати „залізну руку" німецькими грішми, большовицькою та соціялістичною агітацією. Але повстає зараз-же питання, чому не передали першіх злочинців перед звичайний суд, і не покарали, замість передати закон у руки поліції.

5. Польський уряд, звичайно, нерадо виводить справу перед чужими націями, але усі поважні люди мають надію, що Комітет Ліґи Націй, який тепер засідає, полагодить справу так, що дасть українцям якусь автономію, яка не нарушить національної системи правління в Польщі, ані національної гідности поляків.

6. Уважають розумним, щоб українці мали те саме право на автономію, як і населення німецького Шлеську, де 300.000 німців вчиться в рідній мові, маючи право розвивати власну культуру в окремих школах попри польські шкільні установи. Ці засади дають добрі успіхи і серед 800 тисяч поляків, оселених у Німеччині.

Вкінці, відомо, що теперішня управа українською територією польським урядом, не може довше тревати та що в усякому разі негайно треба покінчити з цими трудношами".

Ріс П. Девіс.

—о—

З голосів української преси.

„Свобода" орган ЦК УНДО про господарську крізу на селі.

У „Свободі" центральному органі Українського Національно-Демократичного Обєднання є 10. травня 1931 (ч. 17) бачимо на передовому місці статтю п. н. „Село над берегом пропасти". Змалювавши в ній невідрадні господарські відносини на селі, автор між іншим пише:

„Є неспірним фактом для кожного, що знає село, що селянин цього року ніяк не може заплатити ні податкових тягарів ні відсотків від затягнених позичок. Загально відомо, що як селянин не заплатить тепер, то заплатить пізніше і на тім ні держава ні приватні вірителі нічого не стратять. Коли примуситься селянина заплатити тепер всякі належитости, то це зруйнує селянина, унеможливить йому ведення раціональної господарки, а державі і приватному вірителеві це в нічім не поможе. Селянин задовжиться ще більше, в осені збере лихий врожай і ще попаде в гіршу нужду. Треба за всяку ціну рятувати селянство перед загибіллю, бо коли воно пропаде, зглядно зведеться, то господарська кріза пошириться на всі верстви населення.

„Сьогодні вже не лише українські посли й українські господарські товариства та українські часописи змальовують жахливе положення селянства, а також роблять вже це польські рільничі організації. Щораз частіше підносяться голоси, що слід відложити речинець платности державних податків, що слід проголосити мораторію для селянських позичок.

Селянське населення Польщі мусить від держави домагатися:

1) відрочення речинця платности всіх залеглих державних і самоуправних податків і оплат щонайменше на протяг одного року;

2) відложення речинця платности асекураційних премій;

3) реформи податків в напрямку зменшення ґрунтових податків і звязаних з ними ріжних додатків до податків;

4) основної реформи самоуправної господарки, себто реформи фінансової господарки громад, міст і повітів;

5) проголошення мораторії, себто законного відложення речинця платности всіх селянських позичок;

6) уділення всьому рільництву без огляду на національну приналежність довгоречинцевих, а малопроцентових позичок;

7) розбудови доріг, яка може дати помічне заняття малоземельному селянству;

8) зміни господарської політики у відношенні до рільництва.

Слід знести картелі, обнизити ціни промислових виробів і шляхом охорони піднести ціну рільних продуктів. Держава повинна порятувати село, а не приглядатися, як воно летить стрімголов у пропасть. Лише здійснення тих домагань може оздоровити сільські господарства й запобічи наростаючій нужді. Без заради лиху грозить господарська руїна не лише селянству, а також всім другим верствам населення".

Пресовий фонд „Свободи".

У 15. числі почала „Свобода" публікувати на своїх сторінках ланцюг жертводавців на пресовий фонд „Свободи". Кожний жертводавець викликує на відповідну суму кількох своїх партійних товаришів або знайомих. Для ілюстрації цього заінтересування, яке найшов побільшений орган УНДО під редаґуванням б. посла і б. берестейського вязня п. В. Целевича, наводимо тут спис оголошених досі жертводавців на пресовий фонд „Свободи" з тим, що прізвища всіх викликаних на вплачення відповідного датку на цей фонд пропускаємо. Досі зложили: пос. д-р Яр. Олесницький 25 зол; пос. Гринь Тершаковець 20 зол; пос. д-р Ст. Біляк 20 зол; ред. Мудрий 10 зол; пос. Зен. Пеленський 20 зол; пос. Чукур 10 зол; пос. Великанович 10 зол; пос. Кохан 10 зол; інж. Е. Храпливий 10 зол; Волод. Целевич 5 зол; Гриць Гладкий 5 зол; пос. Кузик 10 зол; д-р Ілля Кульчицький (Самбір) 5 зол; пос. Ол. Яворський 10 зол; о. Ст. Онишкевич (Купновичі) 20 зол; Іван Ліщинський (Львів) 5 зол; пос. М. Галущинський 10 зол; пос. С. Хруцький 10 зол; пос. д-р Ст. Баран 10 зол; пос. О. Луцький 10 зол; пос. д-р Загайкевич 10 зол; сен. д-р А. Горбачевський 10 зол; сен. О. Кисілевська 10 зол; сен. інж. Ю. Павликовський 10 зол; д-р О. Марітчак 10 зол; дир. Вол. Кузьмович 10 зол; о. прал. Л. Куницький 30 зол. і д-р Іван Ґижа 5 зол.

Закордонно-політичні вістки.

МИТНА УНІЯ Й ПРЕЗИДЕНТУРА ФРАНЦІЇ.

Перше коротке засідання французького парляменту, на якому — мимоходом кажучи — прийшло до великої бійки між соціялістичними й комуністичними послами, стояло вже під знаком недалеких виборів президента Франції. А саме, правиця зголосила кілька закордонно-політичних інтерпеляцій (деякі з них були зголошені ще перед великодними феріями), яких вістря було звернене проти Бріяна та які мали стати наче пробним каменем виглядів президентської кандидатури Бріяна.

Інтерпелянти мали на увазі здискредитувати Бріяна, а бодай настільки надщербити його особистий авторитет серед пристрасної дебати, щоби його кандидатура стала бодай високо проблематичною. Для цієї цілі мала служити головно справа віденського протоколу про митну унію між Австрією і Німеччиною. Однак за останній тиждень ситуація значно змінилася на користь Бріяна: зручна пресова реклама контрпроєкту Бріяна про міжнародню господарську орґанізацію Европи, конференція Малої Антанти, закінчена ніби успіхом французької тези, врешті самі такі настрої серед французького громадянства, з наближенням терміну виборів щораз прихильніші для особи Бріяна — все воно казало припускати, що дебата, обрахована на погубу Бріяна, може стати його тріюмфом. Опозиція зорієнтувалася у цьому і внесла на відложення дебати над її інтерпеляціями до часу після виборів. Однак цей внесок відкинено і на 7. і 8. ц. м. призначено велику дебату над австро-німецькою митною унією. Вона дасть нагоду Бріянові виступити з великим експозе перед президентськими виборами і перед женевським засіданням Ради Ліґи Націй та розправитися зі своїми противниками.

ПРОЄКТ БРІЯНА.

Хоча Бріян береже у тайні свій проєкт, який має бути противагою до проєкту австро-німецької митної унії, а проте деякі найосновніші точки його проєкту передісталися до відома преси.

Вони слідуючі: упривілеєна митна тарифа для сільсько-господарських плодів держав Малої Антанти й Угорщини; упривілеєна тарифа для промислових виробів для Австрії і Чехословаччини на господарському терені Малої Антанти з Угорщиною і Польщею включно; міжнародній кредитовий банк для сільсько-господарських потреб аґрарних держав і промислових потреб Австрії і Чехословаччини; міжнародні промислові картелі для усунення взаємної конкуренції і т. д. На практиці такий плян створив би господарську „наддунайську федерацію" (Чехословаччина, Австрія, Югославія, Угорщина й Румунія) з допущенням до неї Польщі.

Женевський кореспондент „Дейлі Телеграф" вияснює, що Мала Антанта цілком поанскала для цього пляну і що зокрема дали на нього свою апробату король Румунії Карло II. та король Югославії Олександер на особистій зустрічі, яка тиждень тому відбулася в Оршові.

ФРАНЦУСЬКО-АНҐЛІЙСЬКІ ДИСОНАНСИ.

Трудноші при фіналізації передвступної умови, заключеної в Римі в дні 1. березня ц. р. між Францією й Італією, викликали у Франції огірчення не так проти Італії, якої непримириме становище у справі морських зброєнь нотірішно відоме, як проти Анґлії, як несправедливої посередниці. Центр цих труднощів лежить в інтерпретації постанови про право заміни перестарілих воєнних кораблів новими боєвими одиницями. Італія вимагає, щоби Франція стрималася з будовою таких нових кораблів до 1935 року, коли то має відбутися нова міжнародня велика морська конференція, і згори цілком підпорядкувалася рішенням тої конференції в тій справі. Але ані французький уряд ані французька адміралиція не хоче на таку клявзулю згодитися. У звязку з цим „Еко де Парі" отверто взиває уряд випросити собі небажаного посередництва Анґлії, яка так довго, мовлять, не матиме зрозуміння для інтересів Франції, як довго в Льондоні засідають соціялістичні міністри. Краще — каже французька преса — порозумітися безпосередньо з Італією, ніж користати з заслуг несовісного посередника.

КРІВАВІ ПОДІЇ В ЄГИПТІ.

Єгипет став знову ареною крівавих громадянських подій. Сутички між національними сторонниками б. премєра Нагаса-Паші й військом та поліцією, які відбулися у м. Бені-Суеф, дали — по офіціяльному комунікаті — 4 вбитих і 20 ранених, а по звідомленнях очевидців — 11 вбитих і понад сотку ранених. В Каїро, Бені-Суеф і інших містах Єгипту панує тепер спокій, але загалом положення там дуже поважне. Шкільний страйк і спорадичні демонстрації ліквідує військо, яке виконує по містах службу безпеки.

Скликаний на 8. травня національний конґрес партією „Вафду" уряд заборонив, лякаючися вибуху нових заворушень. Існують прихильники гострих репресій, м. ін. і проти особи Нагаса Паші, однак єгипетський уряд здає собі справу, що евент. засуд цього діяча створив би таку ситуацію, в яку мусіла б активно встрявати Анґлія — а цього ніяка сторона єгиптян собі не бажає.

З життя наших установ.

Загальні Збори Т-ва „Карпатія".

Дня 30. квітня ц. р. відбулися Загальні Збори Товариства взаїмних обезпечень на життя і ренти „Карпатія".

З предложеного Надзірною Радою а Загальними Зборами затвердженого звіту з діяльности і замкнень рахункових за 1930 рік видно, що Товариство, не зважаючи на діймаючу господарську крізу, виказує дальший успішний розвиток та зріст агенд і обезпечень. Діяльність Товариства зазначилася в році 1930 тим, що воно придбало дальших *430* нових обезпечень з обезпеченим капіталом зол. *2,142.176*, в премією зол. *131.581.40*. В порівнанні з роком 1929 стан обезпечень Товариства збільшився в році 1930 о *162 проц.*, а заінкасовані премії о *199 проц.* Стан усіх обезпечень Товариства виносить з кінцем 1930 р. *1084* обезпечень з обезпеченим капіталом зол. *5,344.449*, з премією зол. *241.416.73*. Усі фонди Товариства виносять золотих 442.652.90. Збільшилися проте в порівнанню з попереднім роком на зол. *106.279.97*. Збільшився також стан цінних паперів, які з біжучими купонами виносять зол. *317.601.85*.

Позичок на підклад власних поліс уділено на квоту зол. *11.907.33*. При виплаті зголошених шкід, а таких виплачено в році 1930 три на квоту зол. *26.670.*, Товариство поступало якнайлюяльніше та в якнайскоршому часі такі шкоди ліквідувало.

Маючи на увазі справу якнайобережнішого ульокування зростаючих фондів та йдучи на зустріч побажанням своїх обезпечених членів, Товариство купило в місяці березні ц. р. камяницю у Львові, в Ринку ч. 38, за дуже дешеву ціну та в той спосіб ульокувало доповнену частину своїх резерв у реальній вартости в самому центрі Львова положеної недвижимости. Купно цієї камяниці має велике господарське значіння для Товариства.

Після реферату дир. Колтунюка Загальні Збори приняли зміну статута Товариства, що його уложено відповідно до обовязуючих тепер законних приписів.

За випадок затвердження цього статута через Державну Надзірну Владу перед Товариством, могли би отворитися нові можливости його діяльности і праці. Вкінці Загальні Збори затвердили кооптацію п. д-ра Івана Ґижи, секретаря Товариства „Дністер" на члена Надзірної Ради Товариства „Карпатія" а до Ревізійної Комісії як членів вибрали: 1) п. дир. Миколу Заячківського, 2) д-ра Юлія Савчака і 3) Ілька Лисого а на їх заступників 1) о. канцлера Миколу Ґалянта, 2) дир. Теодора Мартинця і 3) дир. Юліяна Шепаровича.

Порівнюючи біланс відновленої праці Товариства „Карпатія" за останніх два і пів року треба ствердити, що Товариство постійно зростає та стає одним немаловажним вже чинником у розбудові нашого господарського життя.

—o—

Перші хмари над катальонською республикою.

Німецька преса сповіщає з Мадриду, що міністер внутрішніх справ Мавда подасться до димісії, тому, що не погоджується з політикою премієра Замори, який на його думку розкладає Еспанію, бо признає окрему катальонську республику. Міністер Мавда обстоює ідею єдности і централізації еспанської держави і біля нього ґрупуються всі противники незалежности Катальонії.

—o—

ОСТАННІ ВІСТИ

ЛИСТ ПОК. ЕП. ҐЕБЕЯ.

Проурядова варшавська „Ґазета Польска" з 7. травня помістила лист, який дістала з Ужгороду, а який написав померший там недавно еп. Петро Ґебей. Сказано в тому листі:

„Ексцеленціє, Високоповажаний Пане Консуле! Рівночасно одержав я від Ексцеленції Григорія Хомишина, станиславівського епископа, його розумний пастирський лист до людей „доброї волі". В цьому пастирському листі пише він розумно, рішуче та з натиском: „Українці повинні бути льояльними горожанами польської держави"... бо, як пише далі: „погубна політика веде до катастрофи не лише нарід, а також і його Церкву, як маємо наглядний доказ — Росію".

Ексцеленціє! Хоч я, як епископ, не займаюся політикою та жию виключно для мого покликання, одначе я все любив і люблю великий та славний польський нарід, а в цій польській державі, самособою, цікавить мене теж доля українського народу. Дав би великий Бог, щоби також українці зрозуміли розумні напімнення епископа Хомишина та як вірні й льояльні горожани Польської Річипосполитої жили в спокою й згоді з великим польським народом, бо лише спокій, згода та єдність можуть принести щастя й спасення українському народові.

Прошу прийняти запевнення мого повного поважання для Вас і віддання. (—) Петро Ґебей, мукачівський епископ. Ужгород, 31. III. 1931.

ПРИГОТОВЛЯЮТЬСЯ ДО НАДЗВ. СЕСІЇ

Всі міністерства приготовляють проекти для надзвичайної сесії сойму, яка збереться, найправдоподібніше вже після Зелених Свят. Усеж іще кружляють чутки, що можливе й таке, що уряд не скличе на травень надзвичайної сесії. Крім проекту малого самоврядного закону й урядничої прагматики мін-ство скарбу предложить низку законів, м. н. закон про податок від тантієм. Мін-ство земельних реформ приготовляє також ріжні проекти, м. н. проект про неподільність дрібних господарств і про уласнення дрібних орендаторів.

КРИЛЕНКО — КОМІСАРЕМ СПРАВЕДЛИВОСТИ.

Відомий з політичних процесів на Рад. Україні нач. прокуратор Криленко іменований народнім комісарем справедливости.

Б. КОРОЛЬ АЛЬФОНС ПОСЕЛИТЬСЯ НА СЛОВАЧЧИНІ.

„Праг. Таґеблят" повідомляє зі Ст. Любовлі на Словаччині, що в там. замку приготовляються до прийняття бувш. еспанського короля Альфонса. Приїхав там гр. Замойський з жінкою Ізабелею, сестрінкою короля та її братом Альфонсом. У замку перебудовують цілий тракт для кор. родини. Всеж Альфонс у Фонтенеблью побуде до часу виборів до Нац. Зібрання.

—o—

МІЖНАРОДНІ ДУЖАННЯ У ЛЬВОВІ.

У четвер, в останньому дні дужань, боротьба між Пошофом і Ягом тревала 36 хв. і скінчилася побідою Яга, 48 хв. йшла боротьба Штекера з Кляєм. Штекер після приноровлення контратаки кинув Кляя на обі лопатки.

Окончений вислід дужань такий: I. нагорода 3.000 зол. готівкою Теод. Штекер, II. нагорода 2.500 зол. Фріц Кляй, III. 1.500 зол. Ів. Яго, IV. 1.000 зол. Жигм. Пошоф.

НОВИНКИ

— **Інсталяція нових крилошан.** В празник св. Юра (6. ц. м.) відбулася в храмі св. Юра інсталяція нових крилошан, а саме: о. д-ра Осипа Сліпого, ректора Духовної Академії, о. Юліяна Дзеровича, емер. директора учит. жіночої семинарії у Львові й о. Григорія Гірняка, пароха Винник. Новоіменовані крилошани зложили приписане приречення в руки ексц. митрополита.

— **Празник св. Юра** пройшов у Львові цього року незвичайно величаво. Такої маси народу з ближчої і дальшої околиці Львова ми вже давно не оглядали перед церквою св. Юра. Після богослуження відбулася на подвірю перед митрополичою палатою академія в честь ексц. митр. Шептицького, на якій після промови виступали селянські хори й орхестра. На закінчення зібрана народня маса дефілювала понад годину перед митрополитом, який благословив усіх присутніх.

— **Празник патрона українського купецтва.** Дня 10. травня в день св. Юрія відбудеться свято українського купецтва із такою програмою: год. 9. рано богослуження в церкві св. Юрія, год. 9.30 посвячення образу св. Юрія, роботи арт. Іванця, год. 10. отворення свята в домівці Союзу Українських Купців (Підвалля 9), год. 10.30 реферат проф. д-ра В. Щурата. Вступ безплатний.

— **Місяць вязниці за промову на Маківці.** Дня 5. травня ц. р. на апеляційній розправі в окружнім суді в Стрию засуджено А. В. Добрянського за промову, виголошену 4. VIII. 1929 р. на Маківці, на один місяць вязниці з відложенням кари на 3 роки. Боронив д-р Гарасимів зі Стрия.

— **Згоріло троє дітей.** У Луківці (пов. Рогатин) вибухнула пожежа в господарстві Ад. Потульського. Вогонь перекинувся на 3 сусідні господарства, які згоріли. Пожежу спричинили малолітні діти Потульського. На обох тих 4-літніх хлопчиках занялася одежина й вони згоріли. Задушився теж підчас сну син судіда Ант. Гудими. — У Ланах Соколівських (Станиславівщина) вибухнув вогонь у госп. Мих. Бучовського та перекинувся на сусідні будинки. Згоріло до тла 5 господарств. Згоріли будинки зі збіжам, сіном, соломою, житом, бараболею і т. д. Шкоди є на 25 тис. зол., що вчасти була обезпечена. — У Гониславичах (пов. Городенка) згоріло 8 господарств. Шкоди є на 30 тис. зол.

— **Педагогічний конкурс.** Міністерство освіти оголосило конкурс на дволітний Педагогічний Курс — дорогою стипендій або платної відпустки, евентуально призначення на учительську посаду. Умовини: повна кваліфікація, або учительський чи маґістерський іспит, або докторат. Подання треба вносити до міністерства через Кураторії до 1. червня 1931. З уваги на вагу педагогічних наук і пляновану ліквідацію вчительських семинарій з заміною їх на дволітні „педагогії" (для кандидатів на народ. учителів по гімн. матурі), слід звернути увагу нашим учителям і студентам університету на цей конкурс.

— **2-га Робітнича Олімпіяда** Соціял. Робітн. Спортового Інтернаціоналу відбудеться у днях 19.—26. липня 1931 р. у Відні з дуже богатою програмою. Активну участь у цій Олімпіяді беруть також українські спортові дружини з Чехословаччини. Афіші, що заповідають цю Олімпіяду, друковані в ріжних мовах, в тому числі й українській.

— **Трамвай переїхав епілептика.** Коло віденської каварні трамвай переїхав Б. Айзенберга, який, ідучи вулицею дістав напад епілепсії і впав на трамвайові шини. Пораненого епілептика відвезли до лічниці.

— **Капітан дефравдантом.** Військовий суд у Варшаві засудив капітана Скверчинського з II. відділу ґенерального штабу на 5 літ вязниці і деґрадацію за те, що цей капітан здефравдував 25 тисяч золотих із диспозиційного бюджету II. відділу ґенерального штабу та купив собі за ті гроші маєток на селі.

— **Зїзд видавців.** Дня 14. травня відбудеться у Варшаві перший всепольський зїзд видавців книжок, журналів і газет з цілої польської держави. До зїзду спонукує видавців загальна видавнича кріза.

— **Пострілив танцюристку.** Львівський машиновий складач Вільф залюбився у танцюристці Зайфівній. Справив їй дорогу ґардеробу. Пізніше зірвав з нею, бо казав, що вона жиє неморально. Опісля купив Зайфівній білет й вона виїхала до Перемишля. Небаром Зайфівна вернулася до Львова та на Гетьманських Валах грозила Вільфові, що вбе його, коли не ожениться з нею. Коли Зайфівна прицілилася, Вільф звернув дуло до неї і поранив її смертельно.

— **За дефравдацію.** В Катовицях засуджено Максиміліяна Гермася на півтора року вязниці за дефравдацію 105.000 золотих на шкоду військового приспособлення.

— **Два роки у слідчій вязниці.** У Загребі почався судовий процес проти 23 хорватських націоналістів, обвинувачених у саботажі і терорі. До розправи покликано 76 свідків. Слідство проти підсудних тягнулось цілих 2 роки! Деяким з тих хорватських націоналістів грозить кара смерти.

— **Зуби мамута зперед 20.000 літ.** В Діссельдорфі підчас копання могили на кладовищі викопано зуб мамута, довгий на один метер. Вчені ствердили, що цей зуб лежав там 20.000 років.

— **Стрілила до трупа.** Директор технольоґічного інституту в однім італійськім місті, умираючи, боявся, що попаде тільки в летарґ та буде живцем похоронений. Тому цей директор просив одну професорку, щоби по його смерти стрілила в його серце, або пробила штилетом його груди. І справді, перед похоронами того директора професорка стрілила з револьвера в серце трупа і зараз зголосила це на поліції. Її не арештували, лише списали протокол.

— **Смерть у копальні.** У Бориславі т. зв. трикутник нафтового шибу вбив копальняного робітника Вільг. Гриневського. Гриневський був свого часу управителем копальні нафти, боровся проти царату в 1905 р. та брав участь у боях польських леґіонів. Тепер він жив у крайній нужді та мусів працювати як звичайний робітник.

— **Українські збігці з каторжних робіт на Соловецьких островах** розшукують тут за кордоном своїх родичів і знайомих, а саме: Глувинського, Ясінського і Гуславського, що походять з камянецького повіту на Поділлі. Особи, що знають про місце перебування названих громадян чи про їх долю, зволять ласкаво подати відомости на адресу д-ра Л. Чикаленка, Варшава, Подвале 16, мешк. 15. Інші українські часописи та журнали проситься передрукувати це оголошення.

— **Друкарські похибки.** У 95. числі „Діла" в статті п. н. „Деякі риси з життя і праці ВУАН" на 4-тій стороні в 1-шім рядку вкралася помилка: замість Маваловського має бути Навловського. Зновже у 92. ч. „Діла" в новинці п. н. „Анальфабетизм на Рад. Україні зростає" подано помилково, що в 1930—31 шк. році є на Україні 543.000 анальфабетів, тоді коли їх є там **5 і пів міліона.**

З судової салі.

ДРУГИЙ ДЕНЬ РОЗПРАВИ 7 УКРАЇНЦІВ ЗА ПІДПАЛИ.

Дня 7. ц. м. у процесі 7 молодих українців з Волиці, пов. Сокаль, обвинувачених у підпалах, зізнавали свідки:

Свід. Бобер, постерунковий зі Сокаля зізнає так, як в акті обвинувачення. При конфронтації підсудний Чоп твердить, що постерунковий Бобер бив його і примушував зізнавати так, як Шмирко. Всі інші підсудні зізнають також, що свідок їх бив.

Свід. Бобер бентежиться, раз каже, що підсудний Чоп вказав місце, де підсудні ховали кріси, а потім говорить, що ту криївку зброї вказав Шмирко.

Свід. Юзеф Пух, постерунковий, зізнає те, що в акті обвинувачення.

Свід. Петро Пашко і свід. Шклянка зізнають, що возили поліціянтів і арештованих на місце спалених стирт, і що підсудні Шмирко і Чоп показували поліціянтам, як палили стирти, як підкладали ліхтарки, і як за вказівками підсудних поліціянти найшли в криївці 3 кріси членів У. В. О.

Свід. Шклянка каже, що показуючи місця, де підкладалось вогонь, підсудні навіть не злазили з воза і вказали місце здалека, а всі свідки постерункові і поляк Пашко твердять, що Чоп і Шмирко злізали з воза і точно показували поліції місце, де підкладали вогонь під стирти.

Тут проголошено перерву розправи. Підсудних виводять на коридор, де сестри підсудних, молоді сільські дівчата, зі сльозами в очах просять вязничі власти дозволити їм бачитися з братами і подати їм принесені бохонці хліба, трошки масла, сира, і поговорити з тими братами, яких не бачили вже довгі, довгі місяці...

Після перерви зізнають дальші свідки:

Свід. Станислав Снежек, командант поліції в Сокалі зізнає під присягою, що підсудний Шмирко сам признався добровільно, що він підпалив стирти з намови Нестора, і що в цім допомагав йому Покотило та інші. Ліхтарки для підпалу старався Чоп. Чоп добровільно заговорив де сховані кріси. Перед підпалом нараджувалися в читальні „Просвіти". Підчас підпалу двох із підсудних пильнували з крісами, щоби хтось не надійшов. Свідок зізнав, що ліхтарки для підпалу дав Чоп, а в протоколі записав, що ліхтарки дав Покотило, а Чоп стояв з крісом. Тепер свідок не вміє вияснити того протиріччя. Він твердить, що стирти підпалив властиво Нестор, який утік. Свідок твердить, що підсудні призналися йому до приналежности до УВО та призналися, що читали „Сурму".

Далі виявляється, що поліція впала на слід тих виновників таким чином, що шподовнік Солецький ходив у ночі по селі, побачив через вікно, що нинішні підсудні нараджуються в читальні, підслухав під вікном, що говорить Шмирко і Чоп та з тієї розмови догадався, що це члени УВО і повідомив поліцію. Підсудних арештували і вони призналися до вини. Між іншим Іванчина признався, що вони збирали жертви на „Сурму" та що до підпалів намовляв їх Нестор.

Всі підсудні призналися, що мали на меті як члени УВО виступити колись в збройнім повстанні проти Польщі і створити українську державу.

На запит предсідника трибуналу свідок твердить рішуче, що ніодного підсудного не бив ані він, ані інші поліціянти, і що підсудний Шмирко признався до всього добровільно так, як і інші.

Підсудний Шмирко: Цей пан мене не бив, але інші били.

Підсудний Чоп: Цей пан свідок говорить неправду, бо я у него не признався, що належу до УВО. Цей свідок мене бив.

Підсудний Покотило: Як мене поліція била, то цей пан командант бачив і казав, як не буду зізнавати так як Шмирко, то ще будуть бити.

Інші підсудні встають і кажуть, що командант Снежек їх бив, штовхав і кричав: „К . . ва ваша маць! Признайтеся!".

Свід. Снежек: То все неправда.

Далі на запит оборонця д-ра Старосольського свідок признає, що до УВО належав тільки Нестор, а інші не належали, тільки читали „Сурму". Свідок Снежек каже, що оба. Шмирко видав поліції Чопа, а в протоколі писав, що Чоп видав Шмирка.

Свід. Людвик Солецький, шподовнік поліції, велитенський мущина з виглядом атлета Мартинова, зізнає, що раз побачив якусь відозву УВО з тризубом і тоді почав слідити підозрілих українців. „Стшельци" пильнували стирт, але не помогло. Одного вечора хтось стріляв до цього свідка і до поліціянта Попеля і тоді „стшельци" мусіли пильнувати стирт, та стирти всеж згоріли. Взагалі Волиця Комарова здавна була на оці поліції, як гніздо українського шовінізму. Далі свідок оповідає про саму пожежу. Василь Шмирко був найбільше підозрілий, тому його арештували, і він признався до всього. Деяких підсудних арештовано тому, бо вони ходили ночами по селі, співали по українськи, а це було для поліції підозріле.

Крім оборонців, згаданих учора, підсудних боронить д-р Семен Шевчук.

—o—

СПОРТ

З життя У. С. Т. „Бескид" у Надвірній.

Вже четвертий рік працює з успіхом у Надвірній У. С. Т. „Бескид", що має крім секції копаного мяча, яка дуже гарно розвивається, також секцію шахову та пінґ-понґову. В стадії орґанізації є ще секція наколесників та відбиванки (для жінок). Товариство має нині 110 членів, як на Надвірну — зовсім поважне число, хоч моглоб їх бути ще більше. Відколи „Бескид" зголосив своїх копунів до ЛЗОПН (1929 р.), відтоді зросли його грошеві впливи (зрештою все ще дуже скромні) та зміґся рух і заінтересування Т-вом в самому місті. В мин. році „Бескид" дійшов до півфіналу в розгривках з іншими надвірнянськими клюбами, виїздив на змагання до Коломиї з українським Соколом, а у себе гостив дружину станиславівського Пролому. Цього року „Бескид" зачав будувати власне грище, в чому випередив багато наших спортових клюбів у значно більших містах. Працю біля будови грища виконують члени Т-ва безплатно, а деякі члени-міщани помагають і своїми кіньми. Будову грища й розбудову Т-ва вестиме виділ Т-ва інтесивно дальше, в тій надії, що громадянство Надвірнянщини, розуміючи вагу рідної спортової орґанізації, яка гуртує стільки молодого ідейного елементу зпоміж українського робітництва й міщанства, підтримає матеріяльно його змагання. Не повинно бути ні одного українця в місті й повіті, який не приступив би в члени „Бескиду" і не жертвував своєї лепти на будову українського грища в Надвірній!

З.

З Українського Спорт. Клюбу „Довбуш" у Чернівцях.

На Заг. Зборах Українського Спорт. Клюбу „Довбуш" у Чернівцях (23. квітня) вибрано такий виділ: голова: рад. Ганицький; заст. гол. І: д-р Ясеницький; заст. гол. II: інж. Данчул; касієр І.: Табора Алойс; касієр ІІ.: Леонтій Теофіль; секретар І.: Костинюк Володимир; секретар II.: Левкович Степан; секційний І.: Добропольський Володимир; секційний II.: Шлемко Роман; господар: Сідак Володимир; циклізм: Буш Станислав; зимовий спорт: Шерер Василь; туризм: Живко Антін; газена І.: Бриндзан Сергій; газена II.: Сірецький; легка атл.: Шкурган. Спортова Рада: д-р Єнджейовський Франц, Бошняк Степан, Карпович Володимир, Церкевич, Попик Степан. Виділові без функцій: Алексюк Антін, Микитила, Спинул Іван, Захарисевич Гнат, Суховерський Іван, Томоруґ Валеріян. — Дальше іменовано почесним членом д-ра Володимира Гузара за його заслуги для товариства.

В мин. неділю (3. н. м.) Довбуш здобув знову два пункти в мистецтвах Буковини, перемігши Залізничників 2:0 (1:0). Таким чином Довбуш не має досі в табелі згаданих мистецтв ні одного страченого пункту.

—o—

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ.

Григорій Хомишин, епископ станисл.: **ПАСТИРСЬКИЙ ЛИСТ** про політичне положення українського народу в польській державі. Львів, 1931. З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10. Стор. 40. Форм. 16°. Наклад УКО.

„ХРИСТІЯНСЬКЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДІ". Провідні думки енциклики Святійшого Отця Пія XI. Львів, 1931. Накладом Української Католицької Організації. З друкарні Щасного Беднарського в аренді „Ґрафічного Промислу". Львів, Ринок 9. Стор. 44. Форм. 16°.

О. Н.: ІДЕОЛЬОҐІЧНІ ОСНОВИ УКРАЇНСЬКОЇ КАТ. НАРОД. ПАРТІЇ. Львів, 1931. Накладом Органів. Комітету УКНП. Стор. 64. Форм 16°. З друкарні Вид. Сп. „Діло".

ЖУРНАЛИ.

„КООПЕРАТИВНЕ МОЛОЧАРСТВО". Ілюстрований місячник, орґан Краєвого Молочарського Союзу „Маслосоюз". Рік VI. Ч. 5. Львів, травень 1931. З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 7. травня 1931 р.: масло експортове і десерове пріма 4·10 зол. за кільо; молоко 32—34 сот.; літра сметани 1·40 зол.; копа яєць 4·80 зол.

Театри.

Великий Міський Театр:

Пятниця, 8. травня, година 7·30 веч. „Масковий баль“.

Субота, 9. травня, година 7·30 веч. „Ріґолетто“.

Неділя, 10. травня, година 3·30 попол. „Перфуми моєї жінки“; година 7·30 веч. „Вікторія і її гузар“.

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Пятниця, 8. травня, година 7·30 веч. „Гедда Габлер“.

Субота, 9. травня, година 7·30 веч. „Гедда Габлер“.

Неділя, 10. травня, година 7·30 веч. „Гедда Габлер“.

Малий Міський Театр:

До 11. травня театр нечинний.

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма „Приборкана гоструха“ на осн. Шекспіра (Мері Пікфорд, Дуґлас Фербенкс).

КАСІНО: Звукова фільма „Души чорних — Алилуя!“

КОЛЬОСЕИ: Звукова фільма „Відвітя вороття немає“.

ЛЕВ: Звукова фільма „Мароко“.

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма „Тайна Гавани“, „Тріюмф кохання“.

ОАЗА: Звукова фільма: „Наддунайський вальс“ (Гарі Лідтке).

ПАЛЯС: Звукова фільма „Хаджі Мурат“, на основі Л. Толстого (Ів. Мозжухин, Ліль Даґовер, Беті Аман).

ПАН: Звукова фільма: „Рапсодія кохання“.

ПАСАЖ: „Неазловима ватага“ (на осн. Едґ. Уолеса) й додатки.

ПРОМІНЬ: „Князь Орлов“.

ФАТАМОРГАНА: „Голос ізза світа“ (Льон Чаней), „Герої вогню“.

ХИМЕРА: „Заборонені години“ (Рам Новаро), німа ед. і Звуковий додаток: „Спів і музика народів“.

СТИЛЕВЕ: „Нові Тарзанові пригоди“.

УТІХА: „Робінзон у джунглях“ (цілість).

Присилайте передплату!

Програма радіо.

Пятниця 8. травня 1931.

Варшава (1411,8) 17·45 Оперетк̇ова музика. **Льондон** (356,3) 14·00 Радіоорхестра. **Берлін** (419) 18·05 Твори Офенбаха, співає Марія Ельснер. **Стокгольм** (435,4) 19·35 Шведська музика. **Рим** (441,2) 17·00 Концерт. **Прага** (486,2) 19·05 Скрипковий рецитал. **Відень** (516,4) 15·20 Концерт. **Будапешт** (550,5) 9·15 Орхестра. **Харків** (937,5) Концерт.

Субота 9. травня 1931.

Варшава (1411,8) 17·00 Програма для дітей. **Вильно** (368,1) 12·05 Концерт. **Льондон** (356,3) 19·45 Студентські пісні. **Букарешт** (394,2) 16·00 Радіоорхестра. **Берлін** (419) 21·10 Веселий вечір. **Рим** (441,2) 12.45 Легка музика. **Гельсінгфорс** (453,2) 19·20 Музика на акордіоні. **Прага** (486,2) 20·00 Концерт. **Харків** (937,5) 15·00 Концерт.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Пятниця 8. травня 1931.

12·10, 16·40 Грамофон, 14·15, Госп. комунікат, 14·50 Франц. лекція, 16·15 Короткофилевий куток, 16·25 Вимок із Е. Маріїт, 17·15 Відчит із Варшави, 17·45 Концерт при участи хору, 18·45 Щоденний відтинок, повість, 19·00 Всячина, 19·15 „Як зимують деякі звірята“, 19·40 Прес-радіо-денник, 20·00 Муз. балачка, 20·15 Консерт з Фільгармонії 23·00 Почт скринька у франц. мові.

Субота 9. травня 1931.

12·45, 14·35, 16·10, 19·55 Грамофонові плити. 14·15 Господарський комунікат. 15·00 Шаховий куток. 15·15 „Серед книжок“ (останні видання). 15·50 Відчит із Кракова. 16·15 Почтова скринька для дітей. 16·45 Куток для молодих муз. талантів (спів, фортепян). 17·00 Програма для дітей. 17·30 Концерт для молоді. 19·00 Всячина. 19·25 „Перші квіточки“ (декл.), 19·40 Прес-радіо-денник. 20·00 Фейлетон. 20·15 „Всміхнені рими“ (репит.). 20·30 Концерт. 22·00 „На овиді“. 22·15 Шопенівський концерт. 22·50 Музика.

Оголошуйтеся в одинокім укр. щоденнику „ДІЛО“!

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

20-літній Зїзд Товаришів, *що зложили іспит зрілости в українській ґімназії в Перемишлі 1911 р. відбудеться дня 25. травня ц. р. у Перемишлі. Зголошення слати на адресу: Олександер Костик, Львів Ринок 10. „Діло“.* **— Д-р Дашкевич Роман, Костик Олександер.**

Кооператива „Укр. Театр“ у Львові — Укр. Нар. Театр ім. І. Тобілевича в Станиславові.

Надвірна:

8. V. „Життя Парижа“.
9. V. „Ревія“.
10. V. „Учара“.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГОДИННИКИ, світової слави, прецeзійні, Omega, Zenith, Longines, — модну БІЖУТЕРІЮ, прегарне СРІБЛО поручає дешево і на догідних умовинах Домбровскі і Розважевскі, — Львів, Академічна 2. 1447 12-?

ДЯК іспитований з гарним голосом, не жонатий енергічний диригент хору церковного і концертового, шукає посади. Зголошення слати на адресу: Василь Пинка, Ульвівок к. Сокаля. 1984 2—2

ГОДИННИК ВАШ буде найліпше направлений у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха** Львів, пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації присилати почтою. — Старомодні жіночі годинники переробляємо на ручні. 1538

КІМНАТА фронтова, умебльована, з осібним входом, від 15/V. до винайму. Супінського 8. правий партер. Оглядати між 5—7. 1991 1—3

ЯРЕМЧЕ. ПАНСІОН „РАЙ“ (у власній управі) гарно положений, поручає комфортові покої (водопроводи, постійна горяча та зимна вода, англійські кльозети, лазнички) лише для гостей). Добірна кухня, на бажання дієтетична, під фаховим проводом п. Обжутової. Помірковані ціни. 1990 1—6

ПОШУКУЮ старшої, інтеліґентної особи яка занялабися кухнею і домашнім господарством. А. Білевич, жінка пароха, Полонична п. Ходоїв. 1993 1-2

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Ширіть наш часопис!

ТОВАРИСТВО ВЗАІМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ „ДНІСТЕР“.

Білянс на день 31. грудня 1930. року.

Чинний стан.

		Обезпечення			
		від огню		від крадіжи з вломом	
		зол.	с.	зол.	с.
I.	Каса	39.735	15	3.254	36
II.	Кредитові інституції	338.188	38	39.060	57
III.	Вартісні папери з біжучими купонами	27.881	58	16.078	74
IV.	Гіпотечні позички	71.040	—		
V.	Недвижимости	330.895	—		
VI.	Аґенти	261.466	56	21.387	30
VII.	Товариства обезпечень	391.284	43	7.661	59
VIII.	Інші довжники	62.640	—		
IX.	Інші активa	41.845	56		
X.	Кавційні льокати	260.995	06		
XI.	Льокати пенсійного фонду	202.050	77		
		2,028.022	44	87.442	56

Довжний стан.

		Обезпечення			
		від огню		від крадіжи з вломом	
		зол.	с.	зол.	с.
I.	Власні фонди Товариства	847.974	70	31.492	12
II.	Фонд основний			30.000	—
III.	Фонд обезпеченевий	379.726	24	11.594	25
IV.	Технічні резерви	56.086	42	3.460	08
V.	Фонд на амортизацію вартости недвижим.	18.235	44		
VI.	Товариства обезпечень	27.933	34	1.601	13
VII.	Інші вірителі	69.497	73	7.210	33
VIII.	Інші пасива (ріжні фонди)	114.346	62		
IX.	Кавції	260.995	06		
X.	Фонд пенсійний	251.548	83		
XI.	Білянсова надвижка	1.678	06	2.084	65
		2,028.022	44	87.442	56

Рахунок зисків і страт за 1930. рік.

Зиски.

		Обезпечення			
		від огню		від крадіжи з вломом	
		зол.	с.	зол.	с.
I.	Білянсова надвижка в звітовому році на рахункові обезпечення			3.623	65
II.	Чистий дохід з майна Товариства	58.476	88	1.889	51
III.	Зиск на курсі чужих валют	2.619	40	19	88
IV.	Інші зиски, необняті подрібними рахунками:				
	1) віднискані претенсії з давніше відписаних	24.473	19	201	39
	2) перенос резерви на сумнівні надежитости з попереднього року	204.732	23	6.423	22
		290.301	70	12.157	65

Страти.

		Обезпечення			
		від огню		від крадіжи з вломом	
		зол.	с.	зол.	с.
I.	Білянсовий недобір у звітовому році на рахункові обезпечення	198.694	79		
II.	Інші відписи й страти, необняті подрібними рахунками:				
	1) відписано з вартости недвижимостей	3.308	—		
	2) відписано на резерву на сумнівні належитости	86.620	85	10.073	—
III.	Білянсова надвижка	1.678	06	2.084	65
		290.301	70	12.157	65

Розділ білянсових надвижок, добутих через Товариство в 1930. році.

		Обезпечення			
		від огню		від крадіжи з вломом	
		зол.	с.	зол.	с.
1.	На фонд резервовий	840	—	2.084	65
2.	На участь у зворотах обезпеченців (до фонду на звороти)	703	06		
3.	На інші цілі (до пенсійного фонду)	135	—		
		1.678	06	2.084	65

Львів, дня 28. квітня 1931. р.

ДИРЕКЦІЯ:

Володимир Децикевич *Ярослав Колтунюк.* *Інж. Юліян Мудрак*

РЕВІЗІЙНА КОМІСІЯ:

Олександер Гошовський *Микола Мельник* *Д-р Юліян Савчак*

Бухгальтер: Іван Мороз.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“

З друкарні Видавничої Спілки „Діло“. Львів, Ринок ч. 10.